EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 13. 3. 2020
COM(2020) 99 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/57/EÚ zo 16. apríla 2014 o trestných sankciách za zneužívanie trhu (smernica o zneužívaní trhu)

1. ÚVOD

1.1. Súvislosti

Dňa 16. apríla 2014 bola prijatá smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/57/EÚ o trestných sankciách za zneužívanie trhu (smernica o zneužívaní trhu) (ďalej len „smernica“)[1]. Členské štáty boli povinné prijať a zverejniť potrebné vnútroštátne opatrenia na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 3. júla 2016 a uplatňovať tieto opatrenia od rovnakého dátumu za podmienky nadobudnutia účinnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 596/2014 zo 16. apríla 2014 o zneužívaní trhu (nariadenie o zneužívaní trhu) (ďalej len „nariadenie“)[2].

Smernicou a nariadením sa modernizujú a posilňujú pravidlá Únie na zabezpečenie integrity trhu a ochrany investorov, ktoré pôvodne upravovala smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/6/ES o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (zneužívanie trhu)[3] a smernice Komisie 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES.

Smernica dopĺňa nariadenie tým, že sa ňou zaručuje kriminalizácia najzávažnejších trestných činov proti nariadeniu a zavádzajú sa minimálne pravidlá pre trestné sankcie za obchodovanie s využitím dôverných informácií, neoprávnené zverejňovanie dôverných informácií a manipuláciu s trhom.

Smernica bola prijatá podľa článku 83 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, podľa ktorého *„môžu smernice ustanoviť minimálne pravidlá týkajúce sa vymedzenia trestných činov a sankcií“*, ak *„sa ukáže, že aproximácia zákonov a iných právnych predpisov v oblasti trestného práva je nevyhnutná na zabezpečenie účinného uskutočňovania politiky Únie v oblasti, ktorá bola predmetom harmonizačných opatrení“*.

1.2. Účel a hlavné prvky smernice

V smernici sa stanovujú minimálne pravidlá pre trestné sankcie za obchodovanie s využitím dôverných informácií, neoprávnené zverejňovanie dôverných informácií a manipuláciu s trhom (ďalej len „skutky zneužívania trhu“ alebo „trestné činy zneužívania trhu“). Smernicou sa zabezpečuje účinné vykonávanie nariadenia tým, že sa od členských štátov vyžaduje zavedenie trestných činov a sankcií v súvislosti so skutkami zneužívania trhu aspoň v závažných prípadoch. Smernica tak prispieva k zabezpečeniu integrity finančných trhov a k zvýšeniu ochrany investorov a dôvery v tieto trhy.

Na prijatí smernice sa v súlade s protokolom č. 22, resp. protokolom č. 21 pripojeným k Zmluve o Európskej únii nezúčastnili Dánsko a Spojené kráľovstvo, a preto ňou nie sú viazané ani nepodliehajú jej uplatňovaniu. Naopak, Írsko uplatnilo svoje právo podieľať sa na prijatí a uplatňovaní smernice.

[1] Ú. v. EÚ L 173, 12.6.2014, s. 179.
[2] Ú. v. EÚ L 173, 12.6.2014, s. 1.
[3] Ú. v. EÚ L 96, 12.4.2003, s. 16.

Hlavnými prvkami smernice sú povinnosti členských štátov

- kriminalizovať skutky zneužívania trhu aspoň v závažných prípadoch (články 3 až 5[4]),
- kriminalizovať podnecovanie na trestné činy zneužívania trhu, ich napomáhanie a navádzanie na ne, ako aj pokusy o spáchanie niektorého z týchto trestných činov (článok 6),
- stanoviť minimálne pravidlá týkajúce sa trestných sankcií pre fyzické osoby, predovšetkým stanoviť hornú hranicu trestu odňatia slobody za obchodovanie s využitím dôverných informácií a manipuláciu s trhom najmenej na štyri roky a za neoprávnené zverejňovanie dôverných informácií najmenej na dva roky (článok 7),
- stanoviť zodpovednosť právnických osôb a sankcie voči nim za trestné činy zneužívania trhu (články 8 a 9),
- určiť ich súdnu príslušnosť vo vzťahu k trestným činom zneužívania trhu (článok 10), ako aj
- vyžadovať od subjektov zodpovedných za odbornú prípravu justičných pracovníkov a pracovníkov orgánov presadzovania práva, aby poskytovali primeranú odbornú prípravu k smernici (článok 11).

1.3. Rozsah správy, metodika a postup

V tejto správe sa posudzuje vykonávanie smernice v súlade s článkom 12 smernice, ktorým sa Komisia poveruje, aby predložila Európskemu parlamentu a Rade správu o fungovaní tejto smernice (oddiely 2 a 3 uvedené ďalej) a v prípade potreby o nutnosti jej zmeny (oddiel 4 uvedený ďalej).

Opis a analýza uvedené v tejto správe vychádzajú najmä z informácií, ktoré členské štáty poskytli Komisii prostredníctvom oznámenia vnútroštátnych opatrení na transpozíciu smernice. Správa sa zameriava na opatrenia, ktoré členské štáty prijali na transpozíciu smernice do vnútroštátneho práva. Posudzuje sa v nej, či členské štáty vykonali smernicu v stanovenej lehote a či vnútroštátne právne predpisy dosahujú ciele a plnia požiadavky smernice.

V čase prípravy tejto správy všetky zúčastnené členské štáty oznámili úplnú transpozíciu smernice.[5] Komisia začala posudzovať súlad vnútroštátnych opatrení so smernicou ihneď po oznámení opatrení členskými štátmi. Výsledkom bolo začatie postupu v prípade nesplnenia povinnosti v 14 prípadoch. Viaceré problémy pri transpozícii sa podarilo vyriešiť v spolupráci s dotknutými členskými štátmi počas neformálnych stretnutí, pričom súvisiace postupy v prípade nesplnenia povinnosti boli ukončené v piatich prípadoch. Spomínané problémy nie sú zahrnuté v tejto správe. V súčasnosti prebieha deväť postupov v prípade nesplnenia povinnosti. V šiestich z nich bola vydaná formálna výzva.

[4] Všetky články bez bližšieho určenia odkazujú na smernicu.

[5] Po uplynutí lehoty na transpozíciu 3. júla 2016 osemnásť členských štátov neoznámilo Európskej komisii transpozičné opatrenia alebo jej ich oznámilo iba čiastočne. Komisia poslala týmto členským štátom formálne výzvy z dôvodu neoznámenia alebo čiastočného oznámenia, pričom jednému členskému štátu poslala aj doplňujúce odôvodnené stanovisko. Všetky tieto postupy v prípade nesplnenia povinnosti boli medzičasom ukončené.

2. VŠEOBECNÉ POSÚDENIE

Hlavným cieľom Komisie je zabezpečiť, aby všetky členské štáty disponovali dostatočne účinnými, primeranými a odrádzajúcimi trestnoprávnymi opatreniami na ochranu integrity finančných trhov pred zneužívaním.

Podrobným posúdením oznámených transpozičných opatrení sa potvrdilo, že väčšina členských štátov vykonala smernicu úplne a správne vo všetkých ohľadoch. Navyše možno konštatovať, že zistenia o nesúlade so smernicou sa často týkali relatívne menej významných problémov. Napríklad sa nezistili žiadne problémy pri transpozícii týkajúce sa ustanovení o podnecovaní, napomáhaní a navádzaní, a pokuse (článok 6), o sankciách voči právnickým osobám (článok 9), o súdnej príslušnosti (článok 10) a o odbornej príprave (článok 11). Transpozícia trestných sankcií pre fyzické osoby (článok 7) a zodpovednosti právnických osôb (článok 8) vyvolala obavy iba v prípade dvoch členských štátov. Veľká väčšina členských štátov správne transponovala kriminalizáciu skutkov zneužívania trhu, t. j. obchodovania s využitím dôverných informácií (článok 3), neoprávneného zverejňovania dôverných informácií (článok 4) a manipulácie s trhom (článok 5).

Zároveň je však potrebné uviesť, že v priebehu kontrol transpozície boli zistené tieto problémy s transpozíciou:

- vo viacerých členských štátoch nebol správne a úplne transponovaný článok 1 (predmet úpravy a rozsah pôsobnosti),
- v prípade jedného členského štátu chýbalo alebo bolo neúplné vymedzenie pojmov (článok 2),
- obchodovanie s využitím dôverných informácií a odporúčanie inej osobe, aby sa zapojila do obchodovania s využitím dôverných informácií (článok 3), neboli úplne kriminalizované v troch členských štátoch,
- jeden členský štát úplne nekriminalizoval neoprávnené zverejňovanie dôverných informácií (článok 4),
- transpozícia článku 5 (manipulácia s trhom) bola často neúplná, keďže niektoré jeho prvky neboli premietnuté do vnútroštátnych právnych predpisov. Pokiaľ ide o článok 1 ods. 4, ktorým sa rozširuje rozsah pôsobnosti článku 5, viacero členských štátov osobitne nezahrnulo všetky požadované prvky.

Vzhľadom na to, že uvedené problémy týkajúce sa súladu, ktoré sa podrobne analyzujú v oddiele 3, ešte nie sú doriešené, Komisia prijala všetky vhodné opatrenia na zabezpečenie súladu so smernicou v celej Európskej únii vrátane začatia postupov v prípade nesplnenia povinnosti podľa článku 258 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

3. KONKRÉTNE BODY POSÚDENIA

3.1. Predmet úpravy a rozsah pôsobnosti (článok 1)

V článku 1 smernice sa stanovuje predmet úpravy a rozsah pôsobnosti smernice. V tejto súvislosti sa v ňom nielenže uvádzajú finančné nástroje, na ktoré sa smernica vzťahuje (pozitívny rozsah uplatňovania, odsek 2), ale zároveň sa v ňom stanovuje, v ktorých prípadoch sa smernica neuplatňuje (odsek 3). Článkom 1 ods. 4 sa rozširuje rozsah pôsobnosti článku 5 (manipulácia s trhom) na určité spotové zmluvy týkajúce sa komodít, určité druhy finančných nástrojov vzťahujúcich sa na spotové zmluvy týkajúce sa komodít a na konanie súvisiace s referenčnými hodnotami. V odseku 5 sa objasňuje, že smernica sa uplatňuje na každú transakciu, pokyn alebo konanie týkajúce sa všetkých finančných nástrojov uvedených v odsekoch 2 a 4 bez ohľadu na to, či sa táto transakcia, pokyn alebo konanie uskutočňujú, alebo neuskutočňujú na obchodnom mieste.

Väčšina členských štátov transponovala článok 1 úplne a v súlade so smernicou. V ostatných členských štátoch boli zistené tieto problémy, ktoré ešte nie sú doriešené:

- Článok 1 ods. 2 o uplatňovaní smernice na rôzne druhy finančných nástrojov nebol úplne transponovaný v dvoch členských štátoch, keďže právne predpisy sa obmedzujú na obchodovanie v určitých multilaterálnych obchodných systémoch (MTF) [písm. b)] a organizovaných obchodných systémoch (OTF) [písm. c)] a/alebo nezahŕňajú všetky finančné nástroje.
- Článok 1 ods. 3, ktorým sa vymedzuje vyňatie z rozsahu pôsobnosti smernice (ako napríklad vyňatie obchodovania s vlastnými akciami, obchodovania s cennými papiermi a menovej politiky), nebol transponovaný v jednom členskom štáte, keďže tento neuvádza obchodovanie s cennými papiermi alebo pridruženými nástrojmi v záujme stabilizácie [písm. b)], na rozdiel od ostatných prípadov vyňatia.
- Článok 1 ods. 4 písm. a), ktorým sa rozširuje rozsah pôsobnosti článku 5 na určité spotové zmluvy týkajúce sa komodít, nebol úplne transponovaný v dvoch členských štátoch, keďže vnútroštátne transpozičné ustanovenia sa neuplatňujú na iné „konanie“, ktoré by malo takýto vplyv. V jednom členskom štáte nebolo toto ustanovenie transponované vôbec.
- Článok 1 ods. 4 písm. b) bol transponovaný iba čiastočne v dvoch členských štátoch, kde sa vnútroštátne transpozičné opatrenie vzťahuje na „transakciu“ a „pokyn na obchodovanie“, ale nespomína sa iné „konanie“ ani „ponuka“.
- Článok 1 ods. 4 písm. c), ktorým sa stanovuje, že článok 5 sa vzťahuje aj na konanie súvisiace s referenčnými hodnotami, nebol (úplne) transponovaný v štyroch členských štátoch.

3.2. Vymedzenie pojmov (článok 2)

V článku 2 sa vymedzuje 14 odborných pojmov, ktoré majú zásadný význam pre uplatňovanie smernice. Všetky členské štáty okrem jedného transponovali vymedzenia týchto pojmov správne.

V jednom členskom štáte naďalej chýba vymedzenie pojmu „referenčná hodnota“ (č. 6).

3.3. Trestné činy

Podľa článkov 3, 4 a 5 sú členské štáty povinné zabezpečiť, aby boli tri druhy skutkov zneužívania trhu kriminalizované aspoň v závažných prípadoch a vtedy, ak sú spáchané úmyselne:

- obchodovanie s využitím dôverných informácií, odporúčanie inej osobe, aby sa zapojila do obchodovania s využitím dôverných informácií, alebo navádzanie inej osoby, aby sa zapojila do obchodovania s využitím dôverných informácií (článok 3),
- neoprávnené zverejňovanie dôverných informácií (článok 4) a
- manipulácia s trhom (článok 5).

3.3.1. Horizontálne otázky

Keďže v smernici sa stanovujú minimálne pravidlá, členské štáty môžu prijať alebo zachovať prísnejšie trestnoprávne predpisy týkajúce sa zneužívania trhu.

Členské štáty môžu napríklad kriminalizovať prípady zneužívania trhu, ktoré nie sú považované za **„závažné“**. Väčšina členských štátov využila túto možnosť v súvislosti s neoprávneným zverejňovaním. V súvislosti so zvyšnými dvoma trestnými činmi to urobilo iba niekoľko členských štátov. Aj tie členské štáty, ktoré postupovali nad rámec minimálnej požiadavky, to však väčšinou urobili bez odkazu na neúplné zoznamy kritérií v odôvodneniach 11 a 12. Podrobnejšie sa to analyzuje ďalej v oddiele 4.1. Možnosť členských štátov obmedziť kriminalizáciu na závažné prípady navyše v niektorých prípadoch poslúžila na odôvodnenie zníženia počtu prvkov trestného činu. Napríklad alternatíva manipulácie s trhom „akýmkoľvek iným konaním“ v článku 5 ods. 2 písm. a) nebola transponovaná, čím sa vytvorila medzera v kriminalizácii tohto trestného činu.

V smernici sa nevyžaduje, aby členské štáty kriminalizovali spáchanie trestného činu z **nedbanlivosti**, napriek tomu, že v odôvodnení 21 sa výslovne uvádza, že členské štáty môžu stanoviť, že manipulácia s trhom spáchaná z nepozornosti alebo závažnej nedbanlivosti predstavuje trestný čin. Niekoľko členských štátov využilo túto možnosť a kriminalizovalo nedbanlivé konanie v určitej forme, napr. ak osoba mala vedieť, že informácia je dôvernou informáciou. Podrobnejšie sa to analyzuje ďalej v oddiele 4.3.

Niektoré členské štáty doplnili definíciu trestného činu o prvky, ktoré sa v smernici nevyžadujú, predovšetkým v súvislosti so subjektívnym duševným prvkom (*mens rea*). Vo vnútroštátnych právnych predpisoch sa napríklad na získanie neoprávnenej výhody alebo na spôsobenie neoprávnenej nevýhody vyžadoval **konkrétny úmysel**. Komisia to považovala za prípustné ako vyjadrenie „závažnosti“ prípadu.

3.3.2. Obchodovanie s využitím dôverných informácií

V článku 3 ods. 1 sa stanovuje, že členské štáty prijmú potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa obchodovanie s využitím dôverných informácií, odporúčanie inej osobe zapojiť sa do obchodovania s využitím dôverných informácií alebo navádzanie inej osoby zapojiť sa

do obchodovania s využitím dôverných informácií považovali za trestné činy (odsek 1). Na účely smernice sa za obchodovanie s využitím dôverných informácií považuje činnosť, keď osoba má dôverné informácie a využíva ich priamo alebo nepriamo na nadobudnutie alebo prevod finančných nástrojov, na ktoré sa tieto informácie vzťahujú, a to na vlastný účet alebo na účet tretej osoby (odsek 2).

V odseku 3 prvom pododseku sa uvádza zoznam osôb, na ktoré sa článok vzťahuje. V druhom pododseku sa okrem toho spresňuje, že článok sa vzťahuje aj na každú osobu, ktorá získala dôverné informácie za iných okolností, než sú okolnosti uvedené v prvom pododseku, ak uvedená osoba vie, že ide o dôverné informácie. Dva členské štáty uvedenú povinnosť netransponovali („iné okolnosti“).

Trestný čin odporúčania inej osobe, aby sa zapojila do obchodovania s využitím dôverných informácií, alebo navádzania inej osoby, aby sa zapojila do obchodovania s využitím dôverných informácií, je bližšie vymedzený v článku 3 ods. 6. Jeden členský štát tento trestný čin úplne netransponoval, keďže sa nekriminalizuje, ak druhá osoba nekoná na základe odporúčania.

3.3.3. Neoprávnené zverejňovanie dôverných informácií

Podľa článku 4 ods. 1 sa neoprávnené zverejňovanie dôverných informácií vymedzené v odsekoch 2 až 5 považuje za trestný čin.

V čase vypracúvania tejto správy zatiaľ neboli úplne v súlade s týmto článkom iba právne predpisy jedného členského štátu, a to z dôvodu, že tento členský štát nekriminalizoval ďalšie zverejnenie odporúčaní alebo navádzanie, ako sa to vyžaduje v článku 4 ods. 4.

3.3.4. Manipulácia s trhom

Podľa článku 5 sú členské štáty povinné kriminalizovať manipuláciu s trhom vymedzenú v uvedenom článku. Tento trestný čin zahŕňa najmä uzatvorenie transakcií, zadávanie pokynov na obchodovanie, šírenie informácií alebo akékoľvek iné konanie, ktoré vysiela nepravdivé alebo zavádzajúce signály trhom alebo zaisťuje cenu finančného nástroja na neprirodzenej úrovni.

Práve tento článok sa stal zdrojom najväčšieho množstva problémov pri transpozícii. Celkovo bolo zistených 20 problémov v siedmich rôznych členských štátoch.

Všetkých sedem členských štátov malo problémy s transpozíciou odseku 2 písm. a), podľa ktorého manipulácia s trhom zahŕňa „uzatvorenie transakcií, zadávanie pokynov na obchodovanie <u>alebo akékoľvek iné konanie</u>, ktoré i) poskytuje nepravdivé alebo zavádzajúce signály, pokiaľ ide o ponuku, dopyt alebo cenu finančného nástroja alebo <u>súvisiacej spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít</u>, [...]“ (vložené podčiarknutie).

Vo všetkých prípadoch dotknuté členské štáty nezahrnuli do vymedzenia trestného činu „akékoľvek iné konanie“. Okrem toho tri členské štáty nezahrnuli do vymedzenia spotové zmluvy týkajúce sa komodít. Jeden členský štát vo vymedzení vôbec neobsiahol celý pododsek.

Podobne v súvislosti s odsekom 2 písm. b) (podvodné konanie ovplyvňujúce cenu finančných nástrojov alebo súvisiacej spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít) a písm. c) (šírenie informácií prostredníctvom médií, ktoré vysielajú nepravdivé alebo zavádzajúce signály s cieľom získať výhodu) štyri a tri členské štáty, v tomto poradí, vo vymedzení neobsiahli všetky druhy konania a/alebo spotové zmluvy týkajúce sa komodít.

Napokon, štyri členské štáty netransponovali všetky prvky odseku 2 písm. d) (manipulácia s trhom v súvislosti s výpočtom referenčnej hodnoty), keďže ho buď netransponovali vôbec, alebo vo vymedzení neobsiahli „akékoľvek iné konanie" na manipuláciu výpočtu referenčných hodnôt.

3.4. Podnecovanie, napomáhanie, navádzanie a pokus (článok 6)

Podľa článku 6 ods. 1 sú členské štáty povinné kriminalizovať podnecovanie, napomáhanie a navádzanie na trestné činy uvedené v článku 3 (s výnimkou odporúčania inej osobe, aby sa zapojila do obchodovania s využitím dôverných informácií, alebo navádzania inej osoby, aby sa zapojila do obchodovania s využitím dôverných informácií), článku 4 a článku 5 smernice.

Podľa článku 6 ods. 2 sa aj pokus trestá ako trestný čin, ale iba v súvislosti s článkom 3 (vrátane odporúčania inej osobe, aby sa zapojila do obchodovania s využitím dôverných informácií, alebo navádzania inej osoby, aby sa zapojila do obchodovania s využitím dôverných informácií) a článkom 5, a nie v súvislosti s neoprávneným zverejňovaním dôverných informácií (článok 4).

Všetky členské štáty spĺňajú tieto požiadavky, ktoré sú väčšinou upravené vo všeobecnej časti ich príslušných trestných zákonov.

3.5. Trestné sankcie pre fyzické osoby (článok 7)

Podľa článku 7 ods. 1 sú členské štáty povinné zabezpečiť, aby sa trestné činy uvedené v článkoch 3 až 6 trestali účinnými, primeranými a odrádzajúcimi trestnými sankciami.

Podľa článku 7 ods. 2 musí byť horná hranica trestu odňatia slobody za obchodovanie s využitím dôverných informácií a manipuláciu s trhom stanovená najmenej na štyri roky. Podľa článku 7 ods. 3 musí byť horná hranica trestu odňatia slobody za neoprávnené zverejňovanie stanovená najmenej na dva roky.

Súlad s článkom 7 ods. 1 sa posudzoval podľa:

i. výšky sankcií za podobné trestné činy,
ii. iných druhov trestných činov v príslušnom vnútroštátnom práve, v prípade ktorých sa stanovuje rovnaká úroveň sankcií.

Všetky členské štáty stanovujú za trestné činy zneužívania trhu trest odňatia slobody. Horná hranica trestu odňatia slobody je 10 rokov. Zistilo sa, že jeden členský štát nesplnil svoju povinnosť podľa článku 7 ods. 2, keďže dolnú hranicu maximálnej sankcie za obchodovanie s využitím dôverných informácií a manipuláciu s trhom stanovil na menej ako štyri roky. Iný členský štát stanovil iné sankcie v súvislosti s článkom 3 ods. 3 písm. d) a iné v súvislosti s článkom 3 ods. 3 písm. a), b) a c).

3.6. Právnické osoby (články 8 a 9)

3.6.1. Zodpovednosť právnických osôb (článok 8)

V článku 8 ods. 1 sa stanovuje povinnosť členských štátov zabezpečiť, aby právnické osoby mohli byť zodpovedné za trestné činy zneužívania trhu, ktoré v ich prospech spáchala akákoľvek osoba, ktorá má v rámci právnickej osoby konkrétne povinnosti, najmä:

a) právomoc zastupovať právnickú osobu;
b) oprávnenie prijímať rozhodnutia v mene právnickej osoby alebo
c) oprávnenie vykonávať kontrolu v rámci právnickej osoby.

Napriek tomu, že sa transpozícia článku 8 líši v rámci obmedzení stanovených smernicou, všetky členské štáty majú zavedené systémy, ktoré zabezpečujú, že právnické osoby sa môžu brať na zodpovednosť za trestné činy zneužívania trhu. V súlade s odôvodnením 18 môže byť zodpovednosť trestná a iná ako trestná.

Niekoľko členských štátov nestanovuje trestnú zodpovednosť pre právnické osoby vo svojich právnych systémoch, ale namiesto toho zaviedlo správne a občianske sankcie. Väčšina členských štátov však zaviedla režimy trestnej zodpovednosti pre právnické osoby.

Článkom 8 ods. 2 sa rozširuje zodpovednosť právnickej osoby na prípady, keď bolo spáchanie trestného činu zneužívania trhu umožnené nedostatkom kontroly alebo dohľadu niektorej z týchto osôb. Toto ustanovenie zatiaľ správne netransponovali dva členské štáty.

V článku 8 ods. 3 sa stanovuje, že trestná zodpovednosť právnickej osoby nevylučuje trestnú zodpovednosť fyzickej osoby za trestný čin zneužívania trhu. Toto bol prípad všetkých členských štátov.

3.6.2. Sankcie voči právnickým osobám (článok 9)

V článku 9 sa stanovuje, že členské štáty zavedú účinné, primerané a odrádzajúce sankcie pre právnické osoby, ktoré zahŕňajú pokuty trestnoprávnej alebo inej povahy. Členské štáty môžu stanoviť aj iné nepeňažné sankcie. V písmenách a) až e) sa uvádza neúplný zoznam možností takýchto dodatočných sankcií.

Ak – ako vo väčšine členských štátov – úroveň pokút nezodpovedala prospechu vyplývajúcemu z trestného činu alebo obratu právnickej osoby a ak sa úroveň pokút považovala za nízku, zohľadnili sa nepovinné sankcie. Ak boli v príslušnom vnútroštátnom práve stanovené ďalšie kumulatívne sankcie (*napr.* vylúčenie z nároku na verejné výhody, súdne rozhodnutie o zrušení právnickej osoby atď.) iné ako pokuty, systém sankcií v danom členskom štáte sa v zásade považoval za systém, ktorý je v súlade s požiadavkami smernice.

Na základe týchto kritérií všetky členské štáty transponovali článok 9 uspokojivo aj napriek tomu, že stanovené pokuty boli v niektorých prípadoch pomerne nízke. Všetky členské štáty zároveň zaviedli aj iné sankcie než pokuty pre právnické osoby. Spomedzi možností uvedených v smernici sa uprednostňuje dočasný alebo trvalý zákaz vykonávania obchodnej činnosti a súdne rozhodnutie o zrušení právnickej osoby.

3.7. Súdna príslušnosť (článok 10)

V článku 10 ods. 1 sa stanovuje povinnosť členských štátov určiť súdnu príslušnosť vo vzťahu k trestným činom zneužívania trhu podľa:

a) zásady teritoriality (trestné činy spáchané úplne alebo čiastočne na území členského štátu) a
b) zásady aktívnej personality (trestné činy spáchané štátnym príslušníkom členského štátu).

Všetky členské štáty zaviedli zásadu teritoriality stanovenú v článku 10 ods. 1 písm. a) výslovnými všeobecnými ustanoveniami, podľa ktorých trestné činy spáchané úplne na ich území patria do ich súdnej príslušnosti. Vnútroštátne právo väčšiny členských štátov obsahuje aj výslovné ustanovenia, ktorými sa rozširuje súdna príslušnosť na trestné činy spáchané „čiastočne“ na území daného štátu. V prípade iných členských štátov, ktoré nerozlišujú medzi „úplným“ a „čiastočným“ spáchaním trestného činu na území daného štátu, by sa dalo usúdiť, že sú pokryté obe možnosti. V jednom členskom štáte to vyplýva z judikatúry.

Všetky členské štáty správne transponovali aj zásadu aktívnej personality ako základ na určenie súdnej príslušnosti, ako sa uvádza v článku 10 ods. 1 písm. b). Členské štáty vo všeobecnosti vyžadujú, aby bol páchateľ v čase spáchania trestného činu štátnym príslušníkom.

Veľa členských štátov využilo možnosti rozšírenia svojej súdnej príslušnosti, ktoré smernica ponúka. Päť členských štátov sa rozhodlo rozšíriť súdnu príslušnosť v súvislosti s trestnými činmi spáchanými voči ich štátnym príslušníkom (zásada pasívnej personality). Štrnásť členských štátov sa rozhodlo využiť možnosť podľa článku 10 ods. 2 písm. a) týkajúcu sa súdnej príslušnosti vo vzťahu k páchateľom s obvyklým pobytom na ich území, šesť členských štátov uplatňuje možnosť podľa článku 10 ods. 2 písm. b) týkajúcu sa súdnej príslušnosti v prípadoch, keď bol trestný čin spáchaný v prospech právnickej osoby usadenej na ich území, a štrnásť členských štátov netrvá na obojstrannej trestnosti v prípade trestných činov spáchaných ich štátnymi príslušníkmi v zahraničí.

4. NUTNOSŤ ZMENY SMERNICE

Podľa článku 12 sa vyžaduje, aby Komisia posúdila nielen transpozíciu smernice, ale v prípade potreby aj nutnosť jej zmeny, aj pokiaľ ide o výklad závažných prípadov, výšku sankcií a nepovinné prvky uvedené v smernici (pozri ďalej oddiel 5).

4.1. Výklad závažných prípadov

Smernica obsahuje neúplné pokyny, pokiaľ ide o posúdenie „závažnosti“ jednotlivých prípadov. Tieto kritériá by mohli byť použité v jednotlivých prípadoch na určenie toho, či je konkrétny prípad „závažný“. Podľa odôvodnenia 11 by sa obchodovanie s využitím dôverných informácií a neoprávnené zverejňovanie dôverných informácií malo považovať za závažné, ak vplyv na integritu trhu, skutočný alebo potenciálny súvisiaci zisk či zamedzenie straty, úroveň poškodenia trhu alebo celkovú hodnotu obchodovaných finančných nástrojov

je vysoký. Iné okolnosti, ktoré by mohli byť zohľadnené, sú príslušnosť k zločineckej skupine alebo recidíva.

Podobne by sa manipulácia s trhom mala považovať za závažnú, ak je okrem iného úroveň zmeny hodnoty finančného nástroja alebo spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít alebo výška pôvodne použitých finančných prostriedkov vysoká alebo ak manipuláciu vykoná osoba zamestnaná alebo pracujúca vo finančnom sektore alebo v orgáne dohľadu, alebo v regulačnom orgáne (odôvodnenie 12).

Členské štáty zobrali tieto odôvodnenia do úvahy. Vo väčšine prípadov však zobrali do úvahy iba jedno alebo niekoľko z uvedených kritérií, napr. hodnotu obchodovaných finančných nástrojov. Počas neformálnych stretnutí niekoľko členských štátov upozornilo na nezáväznú povahu odôvodnení. Veľa členských štátov sa rozhodlo abstraktne obmedziť buď vymedzenie pojmu trestný čin, alebo sankcie len na závažné prípady.

4.2. Výška sankcií

Vyskytlo sa iba veľmi málo problémov s dodržaním výšky sankcií. Iba v jedinom členskom štáte bola dolná hranica maximálnej sankcie za obchodovanie s využitím dôverných informácií a manipuláciu s trhom stanovená na menej ako štyri roky. Horná hranica trestu odňatia slobody bola často vyššia ako štyri a dva roky, ktoré stanovuje smernica.

4.3. Nepovinné prvky

S výnimkou súdnej príslušnosti (pozri oddiel 3.7) pomerne málo členských štátov vykonalo nepovinné prvky smernice. Napriek tomu, že v odôvodnení 21 sa výslovne uvádza, že členské štáty môžu stanoviť, že manipulácia s trhom spáchaná z nepozornosti alebo závažnej nedbanlivosti predstavuje trestný čin, zdá sa, že veľa členských štátov má pochybnosti o tom, či predmetné trestné činy môžu byť naozaj spáchané neúmyselne. Napriek tomu sa v jednom členskom štáte nedbanlivé konanie trestá, ak osoba mala vedieť, že informácie sú dôverné, alebo mala vedieť, že konanie je založené na dôverných informáciách; v inom členskom štáte sa nedbanlivé konanie považuje za prečin, a iba úmyselné konanie sa považuje za trestný čin; v ďalšom sú kriminalizované aj bežné porušenia predpisov v prípade hrubej nedbanlivosti. V troch členských štátoch sa nedbanlivé konanie vo všeobecnosti kriminalizuje.

V niekoľkých iných prípadoch členské štáty zašli nad rámec minimálnych požiadaviek smernice. Tie sa týkajú najmä rozsahu trestného činu manipulácie s trhom, sankcií voči fyzickým osobám a kriminalizácie skutkov zneužívania trhu bez ohľadu na to, či sú závažné alebo nie. Iba dva členské štáty nezašli určitým spôsobom nad rámec smernice (tzv. gold-plating).

5. ZÁVERY

Smernica bola zavedená s cieľom posilniť integritu finančných trhov a zvýšiť ochranu investorov a dôveru v tieto trhy. Celkovo smernica predstavuje pridanú hodnotu tým, že

podporuje tieto ciele prostredníctvom trestného práva a zabezpečuje účinné vykonávanie nariadenia aspoň vo vzťahu k závažným prípadom zneužívania trhu.

S výnimkou článku 5 (manipulácia s trhom) transponovala veľká väčšina členských štátov ustanovenia smernice o kriminalizácii skutkov zneužívania trhu, trestných sankciách a zodpovednosti právnických osôb správne. V prípade niektorých článkov, ako napríklad ustanovení o súdnej príslušnosti, neboli zistené žiadne problémy pri transpozícii. Pokiaľ ide o manipuláciu s trhom, zvyčajne nebol do vnútroštátnych právnych predpisov zahrnutý prvok manipulácie „akýmkoľvek iným konaním“ a/alebo „vzťahujúci sa na spotové zmluvy týkajúce sa komodít“.

Z posúdenia vyplýva, že uplatňovanie smernice možno ešte zlepšiť: napriek tomu, že väčšina ustanovení smernice bola transponovaná veľkou väčšinou členských štátov, celkovo 11 členských štátov malo pri transpozícii problémy s jedným alebo viacerými ustanoveniami, ako sa uvádza v predchádzajúcich oddieloch.

Komisia bude naďalej posudzovať súlad členských štátov so smernicou a prijme všetky vhodné opatrenia na zabezpečenie dodržiavania jej ustanovení v celej Európskej únii.